

MURIEL ROMANA

MARCO
POLO

BENÁTSKA KARAVÁNA

+|+

MARCO POLO

Muriel Romana

MARCO POLO

Benátska karavána

Z francúzštiny preložila
MARTA ČINOVSKÁ

slovar

Copyright © Éditions Calmann-Lévy
Published by arrangement with Lester Literary Agency
First publication: Édition° 1
La caravane de Venise, 2001
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o.,
Bratislava 2003, 2009, 2016
Translation © Marta Činovská 2003, 2009, 2016

ISBN 978-80-556-2284-2

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie reprodukovať ani šíriť v nijakej forme, žiadnymi prostriedkami, ani elektronickými, ani mechanickými a ani vo forme fotokópií, nahrávok, ani prostredníctvom súčasného a ani budúceho informačného systému a podobne, bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

Pre Solal

Podakovania

Pánovi Bonnetovi, že ma povzbudil do písania.

Alainovi, bez ktorého by táto kniha nevznikla.

*Françoise Rothovej za to, že ma usmerňovala
a pomáhala mi počas práce.*

René Guiltonovi za jeho odvahu a dôveru.

OBSAH

I	Mesto - zrkadlo	11
II	Slnko v exile	22
III	Vek dobrodružstiev	39
IV	Tajomstvo	45
V	Trh s otrokmi	64
VI	Vysoká voda	73
VII	Hory peny	89
VIII	Misia	101
IX	Poklad z Jeruzalema	116
X	Sprievodca	134
XI	Strach z Orientu	147
XII	Cesta Arméniou	161
XIII	Žrebec z Tabrízu	178
XIV	Vynútené tajomstvo	187
XV	Uctievači ohňa	199
XVI	Barbarská noc	208
XVII	Perzský ilchán	223
XVIII	Step	241
XIX	Po stopách Mongolov	251
XX	Synovia strechy sveta	271
XXI	Oáza v Kašgare	284
XXII	Čierna búrka	294
XXIII	Púšť Gobi	304
XXIV	Muž Veľkého chána	316

I

MESTO – ZRKADLO

Konečne sa rozhodol otvoriť oči.

Na zreničkách pocítil ľadový dotyk skôr, ako mohol rozoznať priestor na dosah mihalníc. Chaos okolo neho sa utíšil. Vír, stúpajúci ako dym, pomaly, pomaličky zaniikal. Pološero mizlo v dlhých zelených špirálach. Skúmal temnotu, aby mu neunikol ani najslabší záblesk, pomaly sa približoval k večnosti. Pocítil, ako sa mu čosi obtrelo o nohu. Otočil sa, ale nie dosť rýchlo: bolo to preč. Tento náhly pohyb mu pripomenul, že pri tridsiatich dvoch prestal rátať. Vydrží až do deväťdesiatdeväť. Pokúšalo ho zrýchliť pohyby. Vedel však, že je to zbytočné. Ramená sa mu pohybovali pomaly ako krídla veľkých vtákov. Na neviditeľnom obvode hore nad ním sa rozprestieralo ticho. Krv mu búšila v spánkoch čoraz rýchlejšie. Z brucha vydoloval posledný vzduch a v prázdne sa ho zmocnila náhle úzkosť. Pred očami sa mu začali mihať čierne svätotjánske mušky. Šmátral v modrozelenej temnote, lebo nedoviedel ani na končeky prstov. Okolo zápästia sa mu ovíjali morské riasy ako zdrapy starých šiat. Ruky sa mu kízali po mušliach vyhladených morskou penou. Nohy sa zabárali do mäkkého vlašného bahna. Usiloval sa nedýchať. Na hladinu vystúpili posledné bublinky vzduchu. Nechtiac začkal, telo mu stiahol tichý kľč. Musí sa vynoriť. Už dvíhal hlavu k tancujúcim tieňom oblúkov dóžovho paláca, keď spozoroval krátky záblesk. Asi se-

kundu zaváhal. Chvíľa navyše. Hruď sa mu dvíhala, aby sa nadýchol, ale vzduchu nebolo. Stihol sa zohnúť k tomu miestu, schytiť kúsok bahna, z ktorého žiarilo zlato, a zo všetkých síl sa odrazil nahor. Nohy sa mu však šmykli. V šialenej túžbe prežiť sa nadýchol. Do tela mu vnikla voda ako krutý príboj. Strácajúc nádej tuhšie zovrel päst, v ktorej stískal blato – akoby sa držal života. Náhle sa nad ním hladina rozjasnila. Napäl sa ako tetiva luku. Z posledných síl, zadúšajúc sa, sa konečne vynoril. Vonku práve noc ustupovala svitanu.

– Bravo, Marco! *Bravissimo!* – zvolal ženský hlas.

Marco ramenami rozrážal vodu, akoby sa chcel dostať ešte vyššie, ešte ďalej, uniknúť. Dychtivo hltal vzduch. Pokúšal sa upokojiť, kontrolovať svoje pohyby. S námahou sa mu podarilo dovliecť ku schodíkom vykašliavajúc zelenú vodu lagúny. Z dlhých hnedých rias mu kvapkala voda a na holej benátskej zemi vytvárala rad perličiek. Donatella, ignorujúca mladíkove útrapy, ho sledovala šibalským pohľadom, ktorý si od malička pestovala ako mušľa svoju perlu.

Marco zvalený hodnú chvíľu na zemi kašľal a chrchľal, až mu šlo pľúca roztrhať. Nemohol za to, ale bol na Donatellu nahnevaný a predlžoval tieto okamihy, aby na ňu napokon predsa len uprel stále zamilovaný pohľad. Konečne zdvihol viečka.

Na Donatellinej tvári sa odrážala žiara úsvitu. Marco dokonale rozoznával viečka sfarbené do perleťovoružova a plavé vlasy pod závojom z bieleho hodvábu, ktorý jej zakrýval tvár. Toľkokrát ich už obdivoval. Na prameňoch vlasov, ktoré sa jej vyšmykli spod čepca, žiarili jemné striebřisté nitky. Ústa si odvážne namaľovala na červeno a farebný obraz bol dokonalý. Jemné línie tmavého, presne vymodelovaného obočia sa rozbiehali k spánkom ako oblúky nad jasnomodrými očami, ktorých krásu si dievčina dokonale uvedomovala. Držanie hlavy predlžovalo jej ešte detský krk. Znova sa zasmiala nad Marcovým hrdinstvom. Keď pokrčila malý nos, jej črty ožili zvlášť

nym detským pôvabom. Donatella už dávno pochopila umenie ženskej zvodnosti. Matka ju vytrvalo učila všetky osvedčené triky jej pohlavia. To, že krása je najväčšou ženskou silou. A naozaj, s pôžitkom sledovala, ako sa Marco pohľad zapálil tým žiarivým svetlom, aké okamžite spoznávala u všetkých mužov.

- Tak čo? - spýtala sa netrpezlivo s nádychom irónie v hlase.

Marco sa postavil na nohy a vystrel štíhle telo. Iba s námahou naberal znova dych. Chladný úsvit mu prenikal mokrými šatami na telo. Keby sa nebol hanbil, radšej by bol skočil do lagúny nahý a potom si obliekol suché, hoci aj nie teplé šaty. Slnko pohladilo svojimi lúčmi Donatelline broskyňové kučery a okolo šije jej upriadlo zlatistý šál. Fantazijné balkóny dóžovho paláca so stĺporadiami a výzdobou v pozadí jej pristali. Marco sa odvrátil od mramorového schodišta paláca plného žobrákov, na ktorých sa teraz sám podobal.

- Telo mám skrehnuté, Donatella, - povedal drkotajúc zubami.

- Ale nie srdce, však?! - smiala sa.

Marco jej nevládal nič odseknúť, hoci mal chuť poslať ju do horúcich pekiel.

- Za bieleho dňa by nás mohol niekto vidieť, - dodala.

- A viete dobre, že otec by mi nedovolil vyjsť z domu.

Marco pomaličky roztvoril prsty a slizké bahno mu vytieklo z dlane. Donatella sa naklonila ponad neho. Cez čipky rozoznával jej granátovo červené ústa.

- Ukážte mi to, vy ukrutník! - povedala s úsmevnou prosbou.

Uprostred Marcovej dlane ležal zlatý prsteň, ktorý dóža hodil predošlý deň na sviatok Nanebovstúpenia do mora, aby potvrdil spojenie Benátok s morom. Prekvapila ho jeho matná farba. Tam dole žiaril ako maják.

Marco si ešte nezvykol na vlastné telo, ktoré ho prekvapilo rýchlym rastom, a vypol hrud'. Bol krásny a hrdý. Upieral na Donatellu nádherne modrý pohľad, bezočivý,

hraničiaci s odvahou, akú by možno prejavil, keby ho neovládal úprimný plameň, vášnivý prejav jeho prvej lásky.

- Tu je dôkaz môjho citu, Donatella. Podajte mi ruku, aby som vám ho mohol nastoknúť na prst.

Neskrývane slávnostne podišiel k nej. Ešte opojený vodou a vzduchom sa trochu zatackal, mokré kučery ho občas poštekli na chvejúcich sa ramenách. Aj s vysokými podpätkami bola Donatella popri ňom oveľa menšia. Štrnásťročný mladík mal už postavu veslára na lodi, aj keď ešte nie také svalstvo. Donatella cúvla, akoby Marcova ruka bola chápadlo chobotnice.

- Zbláznili ste sa! Veď mi zašpiníte šaty! No dobre, ponorili ste sa až na dno lagúny...

- Kvôli vám, Donatella by som šiel aj na koniec sveta! - povedal rozhodne.

Dievčina sa pousmiala.

- Marco, musím ísť na rannú omšu!

A už vykročila k svojej spoločnici Anne, ktorá ju čakala zahalená v hrubej mantile a tvárila sa nesmierne nedočkavo.

- Počkajte, Donatella! Vezmite si prsteň!

Zastala a obrátila sa k nemu.

- Nieкто, kto naozaj ľúbi, by sa neponáral do hĺbín mora za starým ošúchaným prsteňom... riskujúc, že ovdoviem ešte pred svadbou.

Marco sa nezmohol na slovo.

- Ale, veď to vy...

- Naozaj? - pokračovala, prihládzajúc si zlaté kučierky s ľahostajným výrazom a zanechávajúc za sebou sviežu vôňu ruží. - A mal by mi radšej ponúknuť nový prsteň s diamantmi.

- S diamantmi... - zopakoval neveriacky Marco.

Z ruky mu na dlažbu dopadali studené kvapky. „Dóžov prsteň má cenu aspoň šesť zlatých bezantov!“ pomyslel si roztrpčene.

Na vežičke Baziliky sv. Marca sa rozozvučala *marango*-

na ohlasujúca začiatok pracovného dňa. Anna potlačila zívnutie a zakašľala svojej spoločníčke za chrbtom.

- Môj otec ma predstavil..., - povedala s nenútenou krutosťou. - Poponáhľajte sa, Marco, lebo už nie ste sám...

Mladému mužovi vyrazilo dych. Lahostajnosť dievčaťa bola nehodná ich lásky. Už osem rokov mu Donatella sľubuje, že sa zaňho vydá, ale táto detská prísaha sa teraz zdá dospievajúcemu chlapcovi zábavkou, ktorej pravidlá ovláda len ona. Stále veselšie sa tváriace mladé dievča si bolo vedomé privilegovaného postavenia svojho otca. Signor Zeccone, nazývaný signor Korenie, bol členom Veľkej rady v Benátkach, ktorá zasadá po dážďovom boku. So žiarlivou starostlivosťou striehne na výber zaťa. Marco dobre vedel, že jeho rodine patrí len postavenie obchodníka. Už prehliadol Donatellinu komédiu, ale nenávidel myšlienku, že v hre je ich láska. Lahučkým krokom sa vzdalovala, nasledovaná Annou, a zmizla v mrazivom opare rannej hmly.

Marco sa díval na prsteň, čo držal v ruke špinavej od bahna. V tomto okamihu predmet, ktorý ho takmer stál život, mal cenu len tých šiestich bezantov. Pokúšalo ho hodiť prsteň späť do mora, ale keď si spomenul na dno lagúny, rozmyslel si to. Naklonil sa nad vodou, opláchol si ruku a rozhodným gestom si natiahol prsteň na prst. „Píše sa rok 1269 z Božej milosti: a ja mám dnes štrnásť rokov a patria mi Benátky,“ pomyslel si pyšne.

Májové slnko rozohnalo rannú hmlu a z nej sa jedna za druhou vynárali vežičky. Marco sa vnoril do spleti benátskych uličiek. V tomto čase, keď *traghetti* a gondoly ešte spia, rovnako ako ich páni, kanály sú plné plavidiel vytvárajúcich akýsi improvizovaný most. Marco skákal z loďky na loďku, občas stúpil na nejakého úbožiaka, ktorý tam nocoval. Vzápätí ho pohltil trh plný vône teplého chleba a čerstvých melónov. Tržnica, kde sa pulty prehýbali pod množstvom ovocia a bylín, mu pripomínala babylonské záhrady, kde mäta a šalvia pohládzajú svojou vôňou aníz a zázvor. Všade sa miešajú hlasné výkriky. Vnútri

dvorov sa od rána s námahou dávajú do pohybu stavy na hodváb. Kanály sa sfarbujú dlhými krvavými pruhmi, farbivom tkanín z Orientu, alebo úzkymi pruhmi indiga. Odpudzujúci zápach čerstvej krvi *Draperie* pripomína bitúnok. Marco behom zdolal obrovské skladisko, kde viseli látky zo všetkých končín sveta.

Čarovným labyrintom benátskych uličiek dorazil ku Kanálu Grande. Skrútené spiace postavy v loďkách zakotvených v prístave sa vystierali a uháňali preč skôr, ako sa gondolieri dajú do práce. Aj *traghetti* začali svoj nekončiaci okruh splietajúci imaginárne siete medzi brehmi Kanála Grande. Pod Mostom vzdychov sa už jednali prví obchodníci. Brehy boli zapratané obrovskými balíkmi, ktoré čakali na uloženie do lodných skladov Arzenálu. Nábregie bolo posiate sudmi, vrecami a balmi, ktoré tam nakopili obchodníci, čo pricestovali. Prví predavači cibuliek si už chystali ohne. Marco, zlákaný ich sladkastou vôňou, si ich za hrsť kúpil a horúce si ich napchal do ešte skrehnutých úst. Posledné dve mince, zamastené od cibulky, dal za melón, ktorý má tak rada jeho mama.

Náhle odkiaľsi začul detský hlas:

- Otec!

Marco sa so stiahnutým žalúdkom automaticky obrátil. Za vysokým štíhlym mužom bežal malý chlapec, vrhol sa k nemu, objal mu kolená a potom sa mu zavesil na vystreté ruky. Otec sa usmial. Na okamih Marco zatúžil byť tým chlapcom. Ako zo zlého zvyku, ktorého sa nemohol zbaviť, si Marco opäť pomyslel na svojho otca Niccola. Odišiel, zmizol. Možno je mŕtvy? Osem dlhých rokov matka pri každom jedle prestiera aj pre tento príznak. Tvrdí, že musia byť pripravení ho privítať. On však ten prázdny tanier nenávidí.

Mladý Benátčan zjednal s obchodníkmi úver za trhovú cenu, prešiel cez Kanál Grande a už bol vo svojej štvrti Dorsoduro. Neďaleko svojho obydliá sa mu zazdalo, že v diaľke vidí kňaza zo San Trovasa, ich farnosti. Marco prišiel, aby sa mu prihovril. Ale postava, vystretá ako veža

campanilly, už zmizla v labyrinte uličiek. Marco dumal, prečo ho tu zazrel, s prekvapením však usúdil, že na balkóne ich domu nevisí bielizeň. Prízemný dom bol predelený nádvoriami s lomenými oblúkmi, ktoré viedli na jednej strane ku kanálu a na druhej smerom ku *calle*. Rýchle prešiel malým dvorom a ako zvyčajne preskočil ponad okraj studne vo forme byzantského kríža. Potisol drevené dvere. Nezaškripali, akoby sa tento deň od iných líšil. V dome vládlo akési dusno. Marcovi sa zdalo, že počuje vzdychy, náreky.

- *Mamma?*

V chodbe sa náhle zjavila slúžka Fiordalisa. Na tvár si prítískala šatôčku. Keď zbadala Marca, rozplakala sa. Potom zmizla v izbe jeho matky. Rozmrzený toľkým tajnostkárstvom mladý muž podišiel k dverám, odkiaľ bolo počuť šepot. Potisol ich a zastal na prahu. Miestnosť bola ponorená do prítmnia. Okná zatemňovali fialové závesy. Marcove oči si museli zvyknúť na temravu. Jeho matka ležala nehybne na posteli. Strýko, najstarší brat jeho otca Niccola, ležal zvalený v kresle s fľašou v ruke.

- Včera večer sa necítila dobre a dnes ráno sa už nezbudila, pán Marco, - zašepkala Fiordalisa.

- Kde si bol? - dodal strýko vyčítavo. - Si celý mokrý.

Marco neveriacky podišiel k matke. Keď na ňu zblízka hľadel, vyzerala, akoby ani nikdy nežila. Bledú tvár mala ako z vosku. Marcovo srdce odmietalo prijať túto smrť. Jej odchod bol príliš náhly, aby mu mohol uveriť. Marco sa cítil zoči-voči smrti ako nahý a zazlieval matke, že ho na tento okamih nepripravila. Mal pre ňu ešte toľko otázok, potreboval ešte toľko citu. S trpkosťou si spomenul na všetky prejavy lásky, ktoré jej neposkytol. A jeho otec? Bez nej je zbytočné naňho čakať. Na matkiných perách pohrával akýsi zvláštny neprítomný úsmev. Akoby sa mu stamodtiaľ posmievala.

- Marco, neodpovedal si mi. Kde si bol tak zavčas?

Strýko vstal a vystrel sa, tučný a ťažký pre akúkoľvek stoličku. Starý Marco, ako ho bratia medzi sebou volali.

Starý asi už od detstva, skúpy a tvrdý ako trojdňový chlieb, ochabnutý ako zle napnutý povraz. Vždy bol napatý v šatách, ktoré si z akejsi márnivej koketnosti tvrdodšijne kázal ušiť o čosi menšie. Marco si musel priznať, že sa ho bojí.

Vonku bolo počuť výkriky starinárov a predavačiek kvetín.

Marco sa pozrel na prsteň, ktorý si nastokol na prst. Zovrel päšť. Na viečkach sa mu zjavili slzy.

- Strýko, aj keď k vám cítim úctu, nemám vám čo skladať účty...

Starý sa priblížil k Marcovi.

- Ale áno, ty malý bezočivec! Odteraz sa o teba starám ja.

- A čo môj otec, akosi rýchlo ste naňho zabudli!

- Niccolo!? - zvolal pochybovačne Starý. - Ty ho ešte po toľkých rokoch čakáš? Si rovnaký blázon ako tvoja matka.

Starý sa nahol k Marcovi a do tváre mu dýchol lacným vínom.

- Ak ho neskántrili tí barbari, istotne sa zabudol v náručí nejakej orientálnej krásavice!

Marca zachvátila zúrivosť a melón, ktorý ešte stále držal v ruke, hodil tučniakovi Starému do tváre. Strýko sa zatackal, potom sa narovnal a uštedril synovcovi poriadne zaucho. Marco sa tiež zapotácal a spadol.

- Poponáhľaj sa ju pochovať. Odľahne ti. Napokon, máš šťastie, že nie si na ulici. Odteraz budeš u mňa slúžiť, budeš vykladať lode z Konštatínopolu. Peniaze na výdavky si vždy vypýtaš odo mňa.

Marco sa pomaly zdvihol, oči ho pálili. Zazlieval strýkovi jeho prítomnosť, chcel sa v samote schúliť vedľa tela svojej matky. Slzy, ktoré chcel ukryť, sa mu liali dolu tvárou. Mučivý žiaľ mu skrúcal vnútornosti.

- Úprimnú sústrasť, - ráčil dodať strýko.

Odchádzal a dosky sa prehýbali pod jeho ťarchou. Marco a malá slúžka Fiordalisa sa však chveli, každý z iné-

ho dôvodu. Marcovi sa temnota zdala naraz ešte temnejšia. A neprítomnosť ešte prítomnejšia.

* * *

Zodraté ruky mu sčervenali. Morská soľ ich tak rozožrala, že ho pálili až po lakte. Marco si pofúkal ruky a chytil ďalší balík. Dni sa bolestne míňali a na horizonte bola iba noc. Hnaný zúrivosťou mocnel mladý muž ako obyčajný nosič pri skladaní balíkov so solenými rybami. Bratia Polovci obchodovali s tovarom z Orientu prepravovaným cez Konštantínopol. Starý sa špecializoval na základné produkty: obilniny, olej, cukor, bavlnu, vlnu, solené mäso, víno, sušené ryby, vosky, kamenec, otrokov. Marcovi zakázal brať si čokoľvek z vlastného skladiska. Strýko si privlastnil aj dedičstvo jeho matky pod zámenkou, že sa oň bude starať, kým sa Niccolo vráti. Starý tak mohol rozšíriť svoje sklady aj sortiment tovaru. Jeho zámerom bolo už dávnejšie dovážať aj luxusný tovar: korenie, škoricu, zázvor, muškátový orech, balzamy a arabskú gumu, hodváb a perzské koberce, karmazínové zrníčka používané ako sýtočervené farbivo, zlato a strieborné vlákna.

Z plavidiel sa neustále vyloďovali námorníci všetkých farieb pleti, pristávali s hlasnými výkrikmi v rozličných neznámych jazykoch. Marco fascinovane hľadel na mužov zväčša tmavšej pleti ako on, oblečených v tunikách a s turbanmi na hlave, napriek sviežemu vánku lagúny zatiaľ potom pod bremenom nákladov. Ranné slnko, ktoré sa svojimi lúčmi predieralo hustými oblakmi, vykresľovalo na telách ohýbajúcich sa pod ťarchou tovaru prekvapujúci kontrast hry tieňa a svetla. Svaly sa mocne napínali a pyšne črtali pod lesknúcou sa pokožkou. Les sťažňov v prístave hustol podľa toho, ako sa konvoje lodí vracali naložené tovarom. Tie, čo dorazili posledné, zakotvili ďalej na vode, nalepené na tie prvé, a Marco